

Representing the Concept of Future in Persian Writings by Foreign Students: An Analysis Based on a Concept-oriented Approach

Rezamorad Sahraei^{1*}
Shiva Majidi²

Abstract

The present study represents the concept of future in the writings of foreign Persian learners based on three stages (pragmatics, lexical and morphological) concept-oriented approach. The corpus of this research is 50 texts written by Persian foreign students from China, Russia, Iraq, Uzbekistan and Syria, in elementary, intermediate and advanced language levels. The purpose of this study is to answer the question whether the application of the concept of future in Persian's writings based on the stages of the concept-oriented approach is represented or not. The study and analysis of Persian students' writings showed that the concept of future is represented according to the three stages of the concept-oriented approach in Persian writing for students of elementary to advanced levels. The results showed that Persian learners in the first stage (pragmatics) are familiar with the concept of future and use their knowledge of the first language to understand and understand this concept. At higher language levels, with more learning of Persian, in addition to having a lexical stage, they also reach a morphological stage and use various forms to express the concept of the future.

Keywords: Future, Concept-oriented approach, Lexical forms, Morphological forms.

Extended abstract

1. Introduction

The concept-based approach is presented in the framework of Functional Theory. In this approach, there are two orientations to study language forms and functions associations. The former deals with the form-function, and the latter has a focus on the function - form mapping. This study first will use the simple present tense as a form and concentrates on its functions. Then will gather forms by which the concept of futurity could be expressed. According to the concept-

*1. Professor of Linguistics and Head of the Applied Research Group for Teaching Persian to Speakers of Other Languages Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran. (**Corresponding Author: sahraei@atu.ac.ir**)

2 . PhD student and Member of the Applied Research Group for Teaching Persian to Speakers of Other Languages Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran. (sh_majidi98@atu.ac.ir)

oriented approach, language learners have underlying concepts in their first language, which should be mapped with new linguistic forms in their second language. The lower the language level of Persian learners, the more they use forms of higher functional load. Progress in language learning will enrich the grammatical repertoire. The focus of the present study is the extent to which concept-oriented approach could explain futurity use in learners' writings. The aim of the present study is to investigate whether the representation of futurity in writings of foreign learners is based on the stages of the concept-oriented approach or not.

2. Theoretical framework

Based on the concept-oriented approach, the concept of time is represented in several ways. The fundamental principle of this approach is that second language learners have access to semantic concepts through their cognitive and linguistic experience and require specific methods and devices to express those concepts, which are learned in three stages of pragmatic stage, lexical and morphological. First, the learner selects a form to express the concept in the second language after activating the concept in his first language. Then, uses connectors and enters the morphological stage, where the concept of time is learned through grammatical tense and grammatical morphemes. Therefore, in order to investigate futurity, it is crucial to study the expression of the concept at each level by evaluating excerpts of Persian's foreign learners' writings, and to explain the process of concept and form mapping development in the framework mentioned earlier.

3. Methodology

This research is of analytical and applied type, and based on the concept-oriented approach and its stages, the degree of representation of the futurity in the writings of foreign students is examined. The data was collected through 50 writings of male and female Persian learners at basic to advanced levels and from Chinese, Russian, Iraqi, Syrian and Uzbek students. The learners participated in a placement test at Persian Language Center for non-Persian speakers at Allameh Tabatabai University and then spent one semester on Persian course. At the end of the course, the learners' texts written in progress test, were carefully examined, and the representation and frequency of occurrence of expressions conveying futurity were analyzed based on the stages of the concept-oriented approach.

4. Result & Discussion

Since at the Pragmatic stage, Persian learners have perception of futurity in their first language, therefore, this study concentrated on this concept at lexical and morphological stages. The results revealed that words and adverbs are used to express the future tense at basic level. learners used adverbs of time in

combination with the simple present tense (e.g. I **go** to Persian class **tomorrow**.) 30.90 percent use of the adverbs of time and (27.27%) percent use of simple present tense was viewed at the lexical stage among intermediate learners. These learners also used obligatory forms (27.27%), modals (12.72%) and auxiliary verb "want" (1.81%) at the morphological stage. This explains Persian learners' transition from the lexical stage, while maintaining its knowledge, to the morphological stage and their ability to apply more complex forms. The use of adverbs of time (32.25%) and simple present tense (14.51%) were also noted at the lexical stage among advanced learners. Obligatory forms (25.80%), modals (14.51%) and finally the auxiliary verb "want"(12.90%) were used at the morphological stage, which shows an increase in learners' knowledge and their progress at morphological stage. Basic Chinese learners, used more future forms of the present tense and simple present tense at the lexical stage, in comparison with learners of other nationalities. The reason could be the lack of verb conjugation in Chinese. Learners of other countries used future forms equally. Adverbials and simple present tense were used more at the lexical stage among intermediate learners. Uzbek, Russian, Iraqi, and Syrian Persian learners were the next ones in this regard. Also, at intermediate level, Chinese learners used more future forms in their writings at the morphological stage than learners of other nationalities. Only intermediate-level Chinese learners in the morphological stage have used the auxiliary form "want". At the advanced level, Chinese Persian learners have used more future forms (obligatory form, modals, and auxiliary verb) than other Persian learners. Iraqi and Uzbek learners performed similarly, and other Persian learners used less future forms in the morphological stage.

5. Conclusion & Suggestions

The results showed that foreign Persian learners are familiar with the concept of futurity at the beginning of education and use their knowledge of their first language to understand this concept. With the gradual development of the Persian language, they use the words and lexical forms of the target language to express the futurity. In accordance with the obtained results, futurity use in Persian's writings of foreign students is in line with the stages of the concept-oriented approach. This means that the efficacy of this approach for learning futurity is approved.

Select Bibliography

- Anwari, H. 2011. Persian grammar. Isfahan: Bishe. [in Persian]
- Dabir-Moghadam, M. 2014. Theoretical linguistics: Emergence and development of Generative Grammar. (Second Edition, Seventh Edition). Tehran: Samat. [in Persian]
- Ellis, N. 2013. "Frequency-based grammar and the acquisition of tense and aspect". in L2 learning. In R. Salaberry & L. Comajoan (Eds.), *Research*

- Design and Methodology in Studies on Second Language Tense and Aspect* (pp. 89-117). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Harun, H., Abdullah, N., Ab Wahab, N., & Zainuddin, N. 2019. Concept Based Instruction: "Enhancing Grammar Competence in L2 Learners". *RELC Journal*, 2(50): 252-268.
- Lee, H. 2012. *Concept-based approach to second language teaching and learning: Cognitive linguistics-inspired instruction of English phrasal verbs*. The Pennsylvania State University.
- Meshkato-Dini, M. 2007. *Persian Grammar: Vocabulary and Structural Links*. Tehran: Samat. [in Persian]
- Van Patten, B., & Jessica W. 2015. *Theories in Second Language Acquisition*. Routledge: Taylor & Francis Group.
- Sahraei, R. 2021. Concept-based approach; A functional approach to explaining the inter language of foreign Persian learners ", *Journal of Professor Mohammad Zia Hosseini (Tajuddin and Bakhtiari)*. Tehran: Allameh Tabatabai University. [in Persian]
- Van Patten, B., & Williams, J. 2014. "One Functional Approach to SLA: The Concept-Oriented Approach Kathleen Bardovi-Harlig". In *Theories in Second Language Acquisition* (pp. 66-86). Routledge.
- Williams, L., Abraham, L. B., & Negueruela-Azarola, E. 2013. "Using concept-based instruction in the L2 classroom: Perspectives from current and future language teachers. *Language Teaching Research*", 3(17): 3-363.

How to cite:

Sahraei, R, & Majidi, Sh. 2021. "Representing the Concept of Future in Persian Writings by Foreign Students: An Analysis Based on a Concept-oriented Approach". *Zaban Farsi va Guyeshhay Irani*, 2(12): 161-185. DOI:10.22124/plid.2022.20414.1550

Copyright:

Copyright for this article is retained by the author(s), with first publication rights granted to *Zaban Farsi va Guyeshhay Irani (Persian Language and Iranian Dialects)*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the original work is properly cited.

بازنمایی مفهوم آیندگی در نوشته‌های فارسی‌آموزان خارجی: تحلیلی بر پایه رویکرد

مفهوم محور

رضا مراد صحرائی^۱

شیوا مجیدی^۲

چکیده

پژوهش حاضر به بازنمایی مفهوم آیندگی در نوشته‌های فارسی‌آموزان خارجی بر پایه مراحل سه‌گانه کاربردشناختی، واژگانی و ساخت‌واژی) رویکرد مفهوم‌محور می‌پردازد. بیکره این پژوهش ۵۰ متن نگارش فارسی‌آموزان خارجی از کشورهای (چین - روسیه - عراق - ازبکستان - سوریه) در سطوح زبانی مقدماتی، میانی و پیشرفته است. فارسی‌آموزان یک ترم تحصیلی در مرکز آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان دانشگاه علامه طباطبائی در نیمسال اول ۹۸-۹۹ به یادگیری زبان فارسی پرداختند. هدف از این پژوهش دستیابی به پاسخ این پرسش است که آیا کاربرد مفهوم آیندگی در نوشته‌های فارسی‌آموزان مبتنی بر مراحل رویکرد مفهوم‌محور بازنمایی یافته‌است یا خیر. بررسی و تحلیل نوشته‌های فارسی‌آموزان نشان داد که مفهوم آیندگی مطابق مراحل سه‌گانه رویکرد مفهوم‌محور در نوشتار فارسی‌آموزان سطوح مقدماتی تا پیشرفته بازنمایی یافته‌است. نتایج نشان داد که فارسی‌آموزان، در مرحله اول (کاربردشناختی) با مفهوم آیندگی آشنایی دارند و از دانش زبان اول خود برای درک و شناخت این مفهوم بهره می‌گیرند. آنها در سطوح زبانی بالاتر با یادگیری بیشتر زبان فارسی، علاوه بر داشتن مرحله واژگانی به مرحله ساخت‌واژی نیز می‌رسند و در بیان مفهوم آیندگی از صورت‌های متعددی نیز استفاده می‌کنند.

واژگان کلیدی: آیندگی، رویکرد مفهوم‌محور، صورت‌های واژگانی، صورت‌های ساخت‌واژی

✉ sahraei@atu.ac.ir

۱. استاد گروه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، دانشگاه علامه طباطبائی تهران، ایران. (نویسنده مسؤول)

sh_majidi98@atu.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، دانشگاه علامه طباطبائی تهران، ایران.

۱- مقدمه

سه نظریه مهم و اساسی در زبان‌شناسی نظری داریم که زبان‌شناسی امروز عمدتاً متأثر از این سه نظریه است (دبیرمقدم، ۱۳۹۳). یکی از این سه نظریه، نظریه صورت‌گرا^۱ است. پیروان این نظریه معتقدند که زبان دارای خاستگاه و منشأ ذاتی و زیستی است و نظامی است ساختمان‌د و ریاضی‌گونه که متشکل از تعدادی حوزه مستقل و بهم‌مرتبط است (همان). نظریه دوم نظریه نقش‌گرایی^۲ است. پیروان نظریه نقش‌گرایی معتقدند که زبان را باید در بافت^۳ بررسی و تحلیل کرد. آنها زبان را وسیله‌ای برای ایجاد ارتباط می‌دانند که بدون سخنوران وجود خارجی ندارد. سومین نظریه، نظریه شناختی^۴ است که پیروان آن برای زبان یک رویکرد بینابینی بین صورت^۵ و نقش^۶ قائل هستند (همان: ۹). در این باره، زبان‌شناسان نقش‌گرا دو دیدگاه یا رویکرد متفاوت دارند. دیدگاه صورت‌محور^۷ و دیدگاه نقش‌محور^۸. به دیدگاه نقش‌محور، مفهوم‌محور^۹ نیز می‌گویند (Bardovi-Harling, 2005). رویکرد مفهوم‌محور در چارچوب نظریه نقش‌گرایی مطرح می‌شود. در این رویکرد دو حالت وجود دارد: حالت اول، صورت به نقش^{۱۰} و حالت دوم، نقش به صورت^{۱۱}. در حالت اول از یک صورت، مثلاً صورت زمان حال ساده به کاربردهای آن در جمله می‌پردازیم (یعنی صورت حال ساده با چه مفاهیمی بیان می‌شود) و در حالت دوم از یک نقش یا مفهوم، مثلاً از مفهوم آینده به روش‌های به‌کارگیری آن در جمله می‌پردازیم (ibid). مطابق رویکرد مفهوم‌محور، زبان‌دوم‌آموزان در زبان مادری خود مفهوم زیرساختی را دارند (زیرا پیش‌تر یک زبان را یاد گرفته‌اند) و پس از آن در زبان دوم نیز باید عنصر زبانی جدیدی را برای بیان آن مفاهیم پیدا کنند (صحرانی، ۱۴۰۰).

به‌عنوان مثال، فارسی‌آموزان خارجی همواره در به‌کارگیری مفهوم آینده در زبان فارسی ویژگی‌های خاصی از خود نشان می‌دهند که می‌توان به نمونه‌های زیر اشاره کرد:

1. formalist theory
2. functionalism
3. context
4. cognitive theory
5. form
6. function
7. form-oriented
8. function-oriented
9. concept-oriented
10. Form-to-function
11. Function-to-form

۱. من فردا به سفر روم. [فارسی آموز روس - سطح مقدماتی]
۲. ما به زودی به چین رفتن. [فارسی آموز چینی - سطح پیش‌میان]
۳. اگر من فردا آمدن، شما هم آمدن. [فارسی آموز چینی - سطح میان]
۴. این کار در زمینه‌های دیگر که کارهایشان مربوط به خلاقیت مثل نویسندگی است، اتفاق خواهد افتاد. [فارسی آموز روس - سطح پیشرفته]

علی‌رغم اشکالات صرفی و ساختاری در تولیدات فارسی‌آموزان خارجی، ما نوشته یا گفته آنها را متوجه می‌شویم و در درک آنها مشکلی نداریم. همچنین با ملاحظه نمونه‌های فوق می‌توان اظهار داشت که هرچه سطح زبانی فارسی‌آموزان پایین‌تر باشد، آنها از واژگانی که بار نقشی بیشتری دارند (مانند فردا) بیشتر استفاده می‌کنند و با پیشروی سطح زبانی آنها دستور زبان آنها نیز غنی‌تر می‌گردد (Ellis, 2013). مسأله اصلی پژوهش حاضر این است که رویکرد مفهوم‌محور چگونه می‌تواند نحوه به‌کارگیری مفهوم آیدگی را در نوشته‌های فارسی‌آموزان خارجی تبیین کند. در حقیقت، نگارندگان این جستار در صددند تا با مینا قرار دادن حالت دوم از رویکرد مفهوم‌محور یعنی (مفهوم/ نقش ← صورت) به این پرسش پاسخ دهند که آیا بازنمایی مفهوم آیدگی در نوشته‌های فارسی‌آموزان خارجی مبتنی بر مراحل رویکرد مفهوم‌محور است یا خیر. برای دستیابی به پاسخ این پرسش، پس از بررسی پژوهش‌ها در این زمینه، نخست در بخش چارچوب نظری پژوهش به معرفی رویکرد مفهوم‌محور می‌پردازیم. سپس ابعاد این رویکرد و مراحل یادگیری هر مفهوم زبانی را در چارچوب آن بررسی می‌کنیم. در ادامه، به بیان صورت‌های مختلف مفهوم آیدگی در زبان فارسی می‌پردازیم. پس از آن، نوشتار فارسی‌آموزان خارجی را در همه سطوح زبانی (مقدماتی، میانی و پیشرفته) بررسی می‌کنیم و به‌کارگیری مفهوم آیدگی و صورت‌های بیان آیدگی را مطابق چارچوب رویکرد مفهوم‌محور و مراحل تشکیل‌دهنده آن به صورت کیفی و کمی تبیین می‌کنیم. در نهایت بسامد رخدادشان را نیز می‌سنجیم. هدف نهایی پژوهش این است که نخست نحوه بازنمایی مفهوم آیدگی در تولیدات فارسی‌آموزان خارجی را تشریح نماید و دوم اینکه نشان دهد که این مفهوم زبانی به چه صورت‌هایی در تولیدات فارسی‌آموزان خارجی تجلی پیدا می‌کند.

۲- پیشینه پژوهش

هی وون لی^۱ (2012) در اثری تحت عنوان «رویکرد مفهوم‌محور برای آموزش و یادگیری زبان دوم: آموزش افعال مرکب زبان انگلیسی» اظهار می‌دارد که در سال‌های اخیر، محققان زبان

1. Hyewon Lee

دوم از دیدگاه‌های زبانی، فرهنگی اجتماعی و شناختی بر اهمیت آموزش صحیح دستور زبان برای یادگیری زبان دوم تأکید کرده‌اند. این مطالعه گزارشی از کلاس‌های آموزش افعال مرکب زبان انگلیسی بر پایه دیدگاه مفهوم‌محور است. طراحی کلاس‌ها براساس نظریه آموزشی ویگوتسکی^۱ و رویکرد مفهوم‌محور است که مفاهیم اصلی آن (درونی‌شدگی^۲، کلامی‌شدگی^۳ و صورت‌بندی^۴) است. محتوای دروس از مفاهیم زبان‌شناختی به‌ویژه استعاره مفهومی لیکاف و جانسون^۵ (1980) و طرحواره جانسون (1987) در نظر گرفته شد. اهداف کلاس برای برجسته کردن نظام‌مند مفاهیم افعال مرکب و تقویت درک مفهومی فراگیران از طریق فعالیت‌های مختلف یادگیری بود. در ۶ جلسه کلاس ۵۰ دقیقه‌ای، فراگیران با مفاهیم و معنای سه حرف (over, up, out) آشنا شدند. ۲۳ معلم در این دوره آموزشی حضور داشتند. عملکرد فراگیران در آزمون‌های کلاسی و تکالیف درسی به‌صورت کیفی و کمی برای بررسی پیشرفت آنها تجزیه و تحلیل شد. داده‌های کمی شامل آزمون‌های چندگزینه‌ای بودند که برای ارزیابی فراگیران در انتخاب یک فعل مرکب مناسب در بافت‌های متنوع استفاده شدند. مجموعه داده‌های کیفی نیز از طریق بیان شفاهی، تعاریف و فعالیت توضیحی به دست آمد. این فعالیت‌ها برای آشکارسازی تأثیر آموزش و تقویت روند یادگیری طراحی شده بود. نتایج نشان داد که آموزش مفهوم‌محور، به درک بهتر فراگیران در افعال مرکب به روشی منظم و قاعده‌مند کمک می‌کند. توضیحات آنها از نظر معنایی غنی‌تر شده بود و توجه زبان‌آموزان را به مفهوم و ویژگی‌های دستوری افعال مرکب جلب کرد. این نوع روش از آن جهت سودمند است که می‌تواند درک مفهومی، تفکر نظری و کاربرد عملی را ارتقا بخشد.

در دهه‌های گذشته، بحث‌های زیادی در مورد آموزش دستور زبان و شناسایی بهترین و مؤثرترین روش آموزش آن مطرح شده‌است. علی‌رغم رویکردهای مختلفی که در این باره معرفی و اجرا شده، هارون و زین‌الدین (2019) در پژوهشی نشان دادند که زبان‌دوم‌آموزان به‌طور تقریبی نمی‌توانند از عبارتهای زبانی صحیح برای تأمین نیازهای ارتباطی استفاده کنند. از این رو، رویکرد آموزشی مفهوم‌محور نیز می‌تواند در ارتقا و کمک به زبان‌دوم‌آموزان برای درک و استفاده از مفاهیم دستوری مناسب باشد و همچنین دستیابی به ارتباط بیشتر و

-
1. Vygotsky
 2. internalization
 3. verbalization
 4. materialization
 5. Lakoff and Johnson

مؤثرتر را فراهم آورد. این مقاله بر اصول رویکرد مفهوم‌محور با هدف بررسی توانایی این رویکرد تمرکز دارد. از این رو، نه تنها درک عمیق صورت‌های ساختاری را در پی دارد، بلکه، مفهوم و کاربرد آنها را در میان زبان‌آموزان تسهیل می‌بخشد.

ویلیامز، آبراهام و آزارولا^۱ (2013) در پژوهشی با استفاده از داده‌های ضبط‌شده ویدیویی از مصاحبه‌ها و مشاهدات کلاسی کوشیدند تا با بررسی اجزای این چارچوب از منظر معلمان تازه‌کار فرانسوی و اسپانیایی به مطالعه درباره رویکرد مفهوم‌محور کمک کنند. هدف اصلی پژوهش، فهم این نکته است که معلمان چگونه و تا چه حدی این رویکرد آموزشی را با آموزش یک کتاب دستور زبان همسو می‌دانند. از این رو، تمرکز پژوهش بر آموزش نمود فعل^۲ تعیین شد. زیرا کتاب‌های درسی معمولاً قوانین لازم را برای یادگیری زمان گذشته بدون توضیح مفهوم نظام‌مند نمود فعلی ارائه می‌دهند. این پژوهش نشان می‌دهد برخی از معلمان باتجربه و برخی از معلمان تازه‌کار ترجیح می‌دهند از روش‌هایی که با آنها آشنایی بیشتری دارند استفاده کنند، هرچند این پژوهش‌ها ممکن است بالقوه برای زبان‌آموزان مفید نباشد.

کدهیم^۳ (2015) گزارش جامعی از مشکلات موجود در آموزش زمان آینده به انگلیسی‌آموزان خارجی ارائه می‌دهد و راه‌حل‌هایی را در این زمینه بیان می‌کند. وی با استفاده از پرسشنامه دلایل ممکن برای استفاده ناکارآمد زبان‌آموزان از ساختارهای زمان آینده زبان انگلیسی و همچنین بهره نبردن زبان‌آموزان از دانش خود در یک موقعیت ارتباط واقعی را بررسی کرد. وی به موارد زیر به‌عنوان عمده‌ترین موانع اشاره می‌کند:

- ۱) آموزش و ارائه مفهوم آینده
- ۲) استفاده نکردن از دستور آموزشی
- ۳) دستور زبان باید از جنبه‌های روان‌شناختی، جامعه‌شناختی و زبانی مناسبی استفاده کند تا توضیحات زبانی را برای زبان‌آموزان بیان کند.
- ۴) تداخل بین زبان‌های مادری و زبان انگلیسی، زیرا انگلیسی‌آموزان تحت تأثیر ساختارهای زبان مادری خود هستند.
- ۵) پیچیدگی زبان انگلیسی و ساختارهای دستوری آن در زمان آینده. زیرا تعداد کاربرد و نشانه‌های آن متفاوت است.

1. Williams, Abraham & Azarola
2. verb aspect
3. Kadhim

نتایج پژوهش ضرورت تجدیدنظر در روش‌های آموزش ساختارهای دستوری به‌ویژه زمان آینده در کلاس‌ها و منابع آموزشی را تأیید کرد. به‌عبارت‌دیگر، معلمان زبان باید از دیدگاه‌های آموزشی جدید استفاده کنند تا فرایند همزمان آموزش و یادگیری را بهبود بخشند و توانایی زبان‌دوم‌آموزان باید به گونه‌ای ارتقا یابد که بتوانند به‌طور کارآمد از ساختارهای مختلف زمان آینده در هر موقعیت ارتباطی استفاده کنند. دیر زمانی است که بیان آینده به طرق گوناگون نظر محققان و زبان‌شناسان را به خود جلب کرده‌است. تحقیقاتی در این باره به ثمر رسیده‌است که به آنها اشاره می‌کنیم.

دیکلرک و دیپریتتر^۱ (1995) به بررسی دو حالت از اظهار آینده در زبان انگلیسی، یعنی will و زمان حال ساده در موقعیت‌های گوناگون پرداختند. این مطالعه سعی داشته‌است تا توزیع نابرابر این صورت را توضیح دهد و نیز تفاوت‌های معنایی ظریفی را که بین کاربرد آنها در یک موقعیت واحد بروز می‌یابد تبیین کند.

همان‌گونه که از پیشینه تحقیقات پیرامون مفهوم آیندگی پیداست، تمرکز این پژوهش‌ها بر زبان‌های انگلیسی و فرانسه و آلمانی است. بررسی نحوه بازنمایی این مفهوم در صورت‌های زبانی سایر زبان‌ها نیز می‌تواند به درک واقعی این مفهوم و نحوه بازنمایی آن کمک زیادی کند. درباره مفهوم آینده و صورت‌های آینده‌ساز زبان فارسی نیز تحقیقات متعددی شده‌است. انوری (۱۳۹۰: ۲۵) افعال آینده را با ساختار (مصدر خواستن + بن ماضی) معرفی کرده‌است. صحرانی (۱۳۸۴) در پژوهشی با هدف بررسی زمان آینده در زبان، به‌طور عام و زبان‌های فارسی و انگلیسی به‌طور خاص، به موضوع اساسی مفهوم آیندگی در زبان و تطابق آن با واقعیت کاربردی‌اش می‌پردازد. نتایج مستخرج از این مقاله حاکی است که زمان گذشته به لحاظ اینکه تجربه شده و ذهن قادر به بازیابی آن است، دارای مفهوم است. اما آینده دارای وضعیت مبهمی است. زیرا به محض اینکه در قلمرو تجارب انسان قرار می‌گیرد، دیگر آینده نیست بلکه زمان حال است؛ به عبارت ساده‌تر، هیچ‌گاه مفهوم مطلق تحت عنوان آینده در تجارب انسان قرار نمی‌گیرد. اما این زمان برای انسان قابل درک است چون بخشی از آن با ماهیت زمان حال (ساده یا استمراری) برای انسان ملموس می‌شود. صحرانی (همان) از این طریق بر اهمیت صورت‌های زبانی غیرآینده همانند حال ساده و حال استمراری برای بیان مفهوم آیندگی تأکید می‌ورزد. علی‌رغم تحقیقات متعددی که درباره ساختار و مفهوم آینده شده‌است، تاکنون

1. Declerck & Depraeter

تحقیقات بسیار اندکی درباره این ساخت و مفهوم در چارچوب رویکردهای برجسته زبان دوم‌آموزی، مانند رویکرد مفهوم‌محور شده‌است. به‌علاوه، تاکنون مفهوم آیدگی فارسی در چارچوب رویکرد مفهوم‌محور بررسی نشده‌است. از آنجا که مفهوم آیدگی در فارسی گفتاری، عموماً صورت‌بندی غیرآینده، گاهی به صورت حال ساده یا حال استمراری دارد، در پژوهش حاضر، به بررسی نحوه بازنمایی این مفهوم در نوشتار فارسی‌آموزان خارجی می‌پردازیم.

۳- رویکرد مفهوم‌محور

در رویکرد مفهوم‌محور، که گاهی معنامحور^۱ نیز نامیده می‌شود، یک نقش، مفهوم یا معنا در نظر گرفته می‌شود و شیوه‌های مختلف بیان آن بررسی می‌شود. به بیان دیگر، در رویکرد مفهوم‌محور مسیر یا جهت، از نقش به صورت است. در این رویکرد، مفهومی که بررسی می‌شود اهمیت ویژه‌ای دارد؛ مانند مفهوم کلان زمان^۲ یا زیرمفهوم جزئی‌تری از آن مثل آیدگی (Van Patten & Williams, 2015).

براساس این رویکرد می‌توان گفت که مفهوم زمان به چندین صورت بیان می‌شود که عبارت‌اند از: زمان دستوری^۳، وجه دستوری^۴، وجه واژگانی^۵، قیده‌های زمان^۶، و ننده‌های زمان^۷ و گفتمان^۸. اصل بنیادی در رویکرد مفهوم‌محور این است که زبان‌دوم‌آموزان، در اثر تجربه شناختی و زبانی‌شان، به تمام مفاهیم معنایی دسترسی دارند. مطابق این دیدگاه، کسانی که یک زبان دوم/ خارجی را می‌آموزند، برخلاف کودکانی که زبان اول‌شان را فرامی‌گیرند، نیازی به یادگیری مفهوم‌های زیرساختی و ریشه‌ای^۹ ندارند. آنچه آنها نیاز دارند، شیوه‌ها و ابزارهای خاص بیان آن مفهوم در زبان جدید است (Klein, 2009).

در این رویکرد، نقطه آغاز یادگیری هر مفهومی، نیاز زبان‌آموز است. این مفهوم ممکن است زمان، مکان، ارجاع، وجه، شرط، سببیت یا یکی از زیرمجموعه‌های هر یک از این مفهوم‌ها باشد؛ مانند زمان‌های حال، گذشته و آینده به‌عنوان زیرمفهوم‌هایی از مفهوم کلان

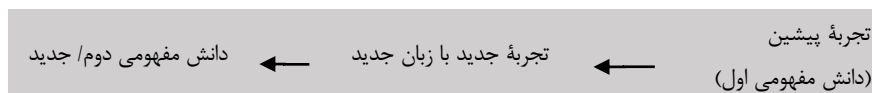
-
1. meaning- oriented
 2. time
 3. tense
 4. grammatical aspect
 5. lexical aspect
 6. temporal adverbials
 7. temporal particles
 8. discourse
 9. underlying concepts

زمان؛ ضمیرهای فاعلی، مفعولی، اشاره، شخصی و انعکاسی به‌عنوان زیرمفهوم‌هایی از مفهوم کلان ارجاع^۱. وقتی که زبان‌آموز به مفهوم خاصی نیاز داشته باشد، تلاش می‌کند تا ابزارهای بیان آن را نیز یاد بگیرد. بن‌مایه همه رویکردهای نقش‌گرا محوریت نقش و معنا در فراگیری زبان و ساختارهای زبانی است. بنابر نظر کورمان و کیلبورن^۲ (196: 1991) اصول کلیدی این رویکرد را می‌توان این‌گونه بیان کرد: الف) زبان در خدمت ارتباط است^۳. ب) صورت در خدمت نقش است^۴.

رویکرد مفهوم‌محور به همه ابزارهای بیانی مورد استفاده زبان‌آموزان توجه دارد. به عقیده لانگ و ساتو^۵ (1984: 217) «تحلیل صورت به نقش به‌طور خودکار به تحلیل‌های چندسطحی^۶ منتهی می‌شود. زیرا همه ابزارها و راهبردهای مورد استفاده زبان‌آموزان را مورد بررسی قرار می‌دهد». شیوه‌های بیان یک نقش یا مفهوم زبانی بر هم تأثیر متقابل می‌گذارند و این باعث نوعی تعادل و توازن بین صورت‌ها و نقش‌های زبانی می‌شود. یکی از بخش‌های اصلی زبان‌آموزی، بازآرایی مستمر^۷ شیوه‌های مختلف بیان یک مفهوم است که نشان می‌دهد آن مفهوم، در هر لحظه و بافتی و حتی هر سطحی از پیشرفت زبانی، چگونه بیان می‌شود. به بیان دیگر، تعامل زمینه‌ساز فراگیری مفهوم‌های زبانی و شیوه‌های مختلف بیان آنهاست (Van Patten & Williams, 2015). اعتقاد ون‌پتن و ویلیامز (ibid)، هر مفهوم زبانی در چارچوب رویکرد مفهوم‌محور دارای سه مرحله است. مرحله کاربردشناختی^۸، مرحله واژگانی^۹ و مرحله ساخت‌واژی^{۱۰}. در مرحله کاربردشناختی، زبان‌آموز مفهوم را در قالب زبان اول و اصول جهان‌شمولی مرتبط با مفهوم زمان مانند اصل ترتیب تقویمی^{۱۱} یاد می‌گیرد. برای نمونه نمی‌توان گفت (از دنیا رفت و تصادف کرد)، باید گفت (تصادف کرد و از دنیا رفت). این مرحله که مبتنی بر اصول همگانی یک ترتیب تقویمی است، مرحله رشد نیز نامیده می‌شود. در اینجا می‌توان اظهار داشت که این رویکرد به تجربه‌ای که فرد از جهان خارج به دست آورده نیز اتکا

1. reference
2. Coorman and Kilborn
3. language serves communication
4. form serves function
5. Long and Sato
6. multi-level analysis
7. permanent reorganization
8. pragmatic stage
9. lexical stage
10. morphological stage
11. the principle of calendar order

دارد. در مرحله کاربردشناختی درک زبان آموز بیشتر از تولیدش است. زبان آموز پس از فعال سازی مفهوم در زبان اول خود، برای بیان آن مفهوم در زبان دوم، واژه انتخاب می کند و وارد مرحله واژگانی می شود. در این مرحله واژه ها و پیونددهنده ها وجود دارند. یعنی به عنوان نمونه واژه های (فردا، دیروز، امروز و ...) و همچنین پیونددهنده هایی مانند (سپس، حالا، قبل، بعد و ...) وجود دارد. در ادامه، پس از گذر از مرحله واژگانی، وارد مرحله ساخت واژی می شود. در این مرحله، مفهوم زمان با عناصری مانند زمان دستوری بیان می شود و تکواژهای دستوری در این مرحله فراگرفته می شوند (ibid). بنابراین، می توان گفت که مسیر یادگیری در رویکرد مفهوم محور این گونه است که زبان آموز یک تجربه پیشین دارد، سپس یک تجربه نو در زبان جدید پیدا می کند. تجربه پیشین دانش مفهومی اول را به زبان آموز می دهد و زمانی که تجربه زبانی جدید دریافت می کند، دانش مفهومی دوم/ جدید شکل می گیرد. زبان آموز در این مسیر خطا می کند و تجربه های زیادی کسب می کند تا بتواند به مرور زمان به دانش مفهومی دوم/ جدید دست یابد. نمودار زیر معرف این گفته است (صحرائی، ۱۴۰۰).

نمودار ۱- مسیر یادگیری در زبان دوم آموزی بر اساس رویکرد مفهوم محور

پیش از بررسی نحوه بازنمایی و صورت بندی مفهوم آیندگی در تولیدات نوشتاری فارسی آموزان خارجی، لازم است ابتدا با این مفهوم و نحوه بیان (صورت بندی) آن در زبان فارسی بیشتر آشنا شویم.

۳-۱- زمان آینده در زبان فارسی

زمان آینده در زبان فارسی برای بیان رویدادی یا برنامه ای که مربوط به آینده است به کار می رود. مفهوم زمان آینده در منابع زبان فارسی به صورت های مختلفی بیان شده است که در ادامه به آنها اشاره می کنیم.

الف) قیدهای زمان

در زبان فارسی قیدهایی از قبیل (فردا - به زودی - هفته آینده - دو ماه دیگر - در سال های آینده و ...) برای مشخص کردن زمان آینده به کار می روند و مفهوم زمان آینده را می رسانند (انوری و احمدی گیوی، ۱۳۶۷: ۲۳۲). این قیدها در جملات آینده زیر آمده است.

۵. حامد تا ده روز دیگر به تهران می‌آید.

۶. فردا فضای نمایشگاه با پوسترها و بنرهای تبلیغاتی تزئین می‌شود.

۷. هفته آینده رئیس‌جمهور روسیه به ایران می‌آید.

ساختار همه فعل‌ها در جمله‌های ۵، ۶ و ۷ زمان حال ساده است. می‌توان گفت که استفاده از قیدهای واژگانی برای نمایش زمان آینده با زمان حال ساده در جمله همراه است.

ب) زمان حال ساده در مفهوم آینده

استفاده از زمان حال ساده و اینکه فعل (حال ساده) هم برای بیان زمان حال به کار می‌رود و هم زمان آینده.

مشکوٰۃ‌الدینی (۱۳۸۶: ۵۴) فعل با زمان حال ساده را از لحاظ معنی و کاربرد به یکی از مفاهیم رویداد عادی فعل نسبت داده است؛ به این معنی که فعل همیشه یا برای مدت خاصی به شکل عادت و به‌طور مکرر روی می‌دهد. مانند جملات زیر:

۸. دانشجویان هر روز به کتابخانه می‌روند.

۹. من فردا به مدرسه می‌روم.

با توجه به جملات ۸ و ۹، ساختار فعل هر دو جمله (حال ساده) است. اما جمله ۸ در زمان حال و جمله ۹ در زمان آینده اتفاق می‌افتد. بنابراین فعل (حال ساده) هم برای بیان زمان حال به کار می‌رود و هم زمان آینده.

سه جمله ۱۰، ۱۱ و ۱۲ کارکردهای مختلف (حال ساده در مفهوم آینده) است. کارکردهایی مانند (پیش‌بینی کردن، جمله ۱۰)، (قول دادن، جمله ۱۱)، (بیان تصمیم‌ها و برنامه‌های آینده، جمله ۱۲). در هر سه جمله فعل به صورت (حال ساده)، اما در مفهوم آینده آمده است.

۱۰. به نظر شما در آینده چه اتفاقی می‌افتد؟

۱۱. از این به بعد هر روز ورزش می‌کنم.

۱۲. ما امشب به سینما می‌رویم.

پ) زمان حال استمراری در مفهوم آینده

زمان حال استمراری در مفهوم آینده به صورت زیر ساخته می‌شود (انوری و احمدی گیوی، ۱۳۶۷: ۶۲). جمله شماره ۱۳ معرّف این صورت زبانی است.

فاعل + { دارم / داریم
داری / دارید
دارد / دارند } + می + بن مضارع + شناسه

۱۳. من دارم می‌روم به پارک.

(ت) صورت التزامی در مفهوم آینده

بنابه گفته مشکوة‌الدینی (۱۳۸۶: ۵۷) صورت التزامی از لحاظ معنی و کاربرد به مفهوم آینده نیز اشاره می‌کند.

فاعل + { می‌خواهم / می‌خواهیم
می‌خواهی / می‌خواهید
می‌خواهد / می‌خواهند } + مضارع التزامی

۱۴. ما می‌خواهیم به تبریز برویم.

(ث) فعل وجهی (می‌توان یا می‌شود) همراه با فعل اصلی

جملات ۱۵ و ۱۶، مفهوم آیندگی را به صورت ترکیب فعل‌های وجهی (می‌توان/می‌شود) به همراه فعل اصلی نشان می‌دهند.

۱۵. امشب می‌شه رفت خونه‌شون.

۱۶. پس از این، نسبت به ادامه اجرای این طرح در مناطق دیگر می‌توان تصمیم‌گیری کرد.

(ج) فعل کمکی خواستن

در جمله ۱۷، (خواه) در فعل (می‌خواهم) به معنی (درخواست کردن یا طلب کردن) است. اما در جمله ۱۸، (خواه) در (خواهم رفت) فعل کمکی است که فقط (مفهوم زمان آینده) را نشان می‌دهد و معنای دیگری ندارد.

۱۷. من یک کتاب فارسی می‌خواهم.

۱۸. من به کلاس زبان فارسی خواهم رفت.

در این قسمت می‌توان به الگوی ساخت دستوری زمان آینده به همراه فعل کمکی

«خواستن» اشاره کرد.

$$\text{فاعل} + \left\{ \begin{array}{l} \text{خواهم / خواهیم} \\ \text{خواهی / خواهید} \\ \text{خواهد / خواهند} \end{array} \right. + \text{ریشه گذشته فعل اصلی}$$

۱۹. من خواهم رفت/ ما خواهیم رفت

۲۰. تو خواهی رفت/ شما خواهید رفت

۲۱. او خواهد رفت/ آنها خواهند رفت

۴- روش پژوهش

این پژوهش از نوع تحلیلی و کاربردی است که هدف آن میزان بازنمایی مفهوم آیندگی در یک چارچوب علمی دقیق یعنی رویکرد مفهوم‌محور در نوشتار فارسی‌آموزان خارجی است. برای این منظور، ۵۰ متن نگارش فارسی‌آموزانی که زبان اول آنها چینی، روسی، عراقی، سوریه‌ای و ازبکستانی بود در سطوح زبانی مقدماتی، میانی و پیشرفته به‌عنوان پیکره در نظر گرفته شده‌است. بنابراین، جامعه آماری این پژوهش، ۵۰ متن نگارش فارسی‌آموزان از پنج ملیت مذکور است که از هر ملیت، ۱۰ متن نگارش در سطوح مقدماتی، میانی و پیشرفته انتخاب شده‌است. به گونه‌ای که در سطح مقدماتی ۳ متن نگارش، در سطح میانی ۳ متن نگارش و در سطح پیشرفته ۴ متن نگارش بررسی می‌شوند. فارسی‌آموزان از هر دو جنسیت زن و مرد و از ۲۱ تا ۴۴ سال انتخاب شدند. برای شروع دوره فارسی‌آموزی، آزمون تعیین سطح گرفته شده‌است و پس از مشخص شدن سطح زبانی، یک ترم تحصیلی در مرکز آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان دانشگاه علامه طباطبائی در نیمسال اول تحصیلی ۹۸-۹۹ مشغول یادگیری زبان فارسی بودند. در پایان دوره نیز از فارسی‌آموزان آزمون پیشرفت در چند مهارت گرفته شد. در آزمون پیشرفت نگارش، ۴ موضوع به فارسی‌آموزان داده شد تا از میان آنها یک موضوع را به دلخواه انتخاب کنند و درباره آن یک متن بنویسند. از فارسی‌آموزان خواسته شد تا در یک ساعت متنی با سه تا چهار پاراگراف بنویسند که در پاراگراف اول مقدمه و کلیات را بیان کنند، در پاراگراف‌های میانی ایده‌های خود را توضیح دهند و در پاراگراف آخر نتیجه‌گیری کنند. پس از تعیین پیکره داده‌ها، نخست نوشته‌های فارسی‌آموزان به دقت بررسی شد و صورت‌های بیان مفهوم آینده در سطوح مختلف زبانی استخراج شد. در گام دوم، نحوه بازنمایی این مفهوم براساس مراحل رویکرد مفهوم‌محور تعیین و در نهایت بسامد رخدادشان بررسی شد.

۵- تحلیل داده‌ها

هدف پژوهش حاضر چگونگی بازنمایی مفهوم آیدگی در نوشتار فارسی‌آموزان خارجی سطوح مقدماتی تا پیشرفته است. برای این منظور، ۵۰ نوشته از فارسی‌آموزان کشورهای چین، روسیه، عراق، ازبکستان و سوریه به‌عنوان پیکره پژوهش در نظر گرفته شد و نحوه بیان مفهوم آیدگی و صورت‌های مختلف آن تعیین و دسته‌بندی شد. در بخش چهارم، گفتیم که ۴ موضوع نگارش به فارسی‌آموزان داده شد تا درباره یکی از آنها متن بنویسند. موضوعات نگارش عبارت‌اند از: ۱- به نظر شما ویژگی‌های ظاهری و اخلاقی ایده‌آل چه هستند؟ دلیل خود را توضیح دهید. ۲- آیا می‌دانید خطرناک‌ترین شغل‌های دنیا کدام هستند؟ چرا؟ اگر این شغل‌ها درآمد بالایی داشتند، آیا حاضر به انجام این کارها هستید؟ ۳- با پیشرفت تکنولوژی امکان دارد در آینده، ربات‌ها جای انسان‌ها را بگیرند. آیا شما با این موضوع موافق هستید یا مخالف؟ نظر خود را در این مورد بنویسید. ۴- تصور کنید از خواب بیدار شده‌اید و خود را در یک جزیره دورافتاده، تنها و بدون آب و غذا می‌بینید. در آن وضعیت چه احساسی دارید و برای ادامه زندگی چه کار می‌کنید؟ اطلاعات موضوعات انتخابی آزمون نگارش فارسی‌آموزان هر یک از ملیت‌ها و سطح‌های زبانی به شرح جدول زیر داده شده است.

جدول ۵-۱- موضوعات انتخابی آزمون نگارشی فارسی‌آموزان

ملیت - سطح زبانی	موضوع انتخابی آزمون نگارش
چینی - مقدماتی و میانی	موضوعات شماره ۱ و ۳
چینی - پیشرفته	موضوعات شماره ۳ و ۴
روس - مقدماتی	موضوع شماره ۱
روس - میانی و پیشرفته	موضوعات شماره ۱ و ۲ و ۳
عراقی - مقدماتی و میانی	موضوعات شماره ۱ و ۲
عراقی - پیشرفته	موضوعات شماره ۱ و ۲ و ۴
ازبکستانی - مقدماتی	موضوع شماره ۱
ازبکستانی - میانی	موضوعات شماره ۲ و ۴
ازبکستانی - پیشرفته	موضوعات شماره ۲ و ۳ و ۴
سوریه‌ای - مقدماتی و میانی	موضوعات شماره ۱ و ۲
سوریه‌ای - پیشرفته	موضوعات شماره ۲ و ۳

جدول ۵-۲ فراوانی صورت‌های مختلف بیان مفهوم آیندگی در نوشتار فارسی‌آموزان خارجی را نشان می‌دهد. در این دسته‌بندی سه سطح زبانی مقدماتی، میانی و پیشرفته در نظر گرفته شده و میزان به‌کارگیری صورت‌های مفهوم زمان آینده طبق مراحل رویکرد مفهوم‌محور نمایش داده شده‌است. از آنجاکه مرحله کاربردشناختی، مرحله نخست از اصول رویکرد مفهوم‌محور است و فارسی‌آموزان به درک و شناخت مفهوم آیندگی در زبان اول خودشان رسیده‌اند، بنابراین در این بخش مراحل واژگانی و ساخت‌واژی بررسی شدند.

جدول ۵-۲- جدول توزیع فراوانی نمایش صورت‌های بیان مفهوم آیندگی در نوشتار فارسی‌آموزان خارجی

سطوح زبانی		سطح مقدماتی		سطح میانی		سطح پیشرفته	
مراحل رویکرد مفهوم‌محور		واژگانی		ساختوازی		ساختوازی	
توزیع فراوانی	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
قید زمان	۱۷	۴۴/۷۳٪	۱۷	۳۰/۹۰٪	۲۰	۳۲/۲۵٪	۱۶
زمان حال ساده	۲۱	۵۵/۲۶٪	۱۵	۲۷/۲۲٪	۹	۱۴/۵۱٪	۹
زمان حال استمراری							
صورت التزامی			۱۵	۲۷/۲۲٪	۱۵	۲۷/۲۲٪	۱۶
فعل وجهی					۷	۱۲/۷۲٪	۹
فعل کمکی خواستن			۱	۱/۸۱٪	۱	۱/۸۱٪	۸

با بررسی در نوشته‌های فارسی‌آموزان خارجی در سطح مقدماتی، مشخص شد که فارسی‌آموزان در این سطح زبانی برای بیان مفهوم آیندگی تنها از ۱۷ صورت آینده‌ساز (قید زمان) و ۲۱ صورت آینده‌ساز (زمان حال ساده) در مرحله واژگانی استفاده کرده‌اند. به‌این ترتیب، به میزان ۴۴/۷۳ (درصد) از قید زمان و ۵۵/۲۶ (درصد) از زمان حال ساده به‌عنوان صورت بیان آیندگی در مرحله واژگانی تولید کرده‌اند و نوع دیگری از بیان مفهوم آینده در نوشته‌های آنها وجود نداشت. از آنجاکه در نوشتار آنها صورت‌های دیگر بیان مفهوم آیندگی به کار نرفته‌است، می‌توان گفت که فارسی‌آموزان خارجی در سطح مقدماتی از واژه‌ها و قیدها برای تولید و بیان زمان آینده استفاده می‌کنند. آنها در نوشتار خود قیده‌های زمان را با زمان حال ساده به‌کار برده‌اند. نمونه‌های زیر گواه کاربرد صورت‌های مفهوم آیندگی در نوشتار فارسی‌آموزان سطح مقدماتی است.

۲۲. بعد از این کلاس به تجریش می‌روم. (قید زمان - زمان حال ساده)

۲۳. بعدا ساعت ۲ من برای خوابیدن آماده می‌شوم. (قید زمان - زمان حال ساده)

۲۴. فردا من شما را به شام دعوت می‌کنم. (قید زمان - زمان حال ساده)

۲۵. ده دقیقه بعد مرغ را و قارچ را اضافه می‌کنیم. (قید زمان - زمان حال ساده)
۲۶. بعد در ماه رمضان شما را به جلسه قرآن دعوت می‌کنم. (قید زمان - زمان حال ساده)
۲۷. بعد از اینکه از دوستانم احوال‌پرسی می‌کنم، من درس می‌خوانم. (قید زمان - زمان حال ساده)
۲۸. بعد از این من جایی پیدا می‌کنم. (قید زمان - زمان حال ساده)
۲۹. بعداً روغن زیتون را اضافه می‌کنم. (قید زمان - زمان حال ساده)
۳۰. فردا به درس فارسی می‌روم. (قید زمان - زمان حال ساده)
۳۱. سپس در ماهی‌تابه پیاز سرخ می‌کنیم. (قید زمان - زمان حال ساده)
- بررسی و تحلیل نوشته‌های فارسی‌آموزان سطح میانی نشان داد که آنها در مرحله واژگانی به میزان (۳۰/۹۰ درصد) از قید زمان و (۲۷/۲۷ درصد) از زمان حال ساده برای بیان مفهوم آیدنگی استفاده کرده‌اند. به بیان دیگر، در تولیدات نوشتاری فارسی‌آموزان سطح میانی ۱۷ مورد صورت آینده‌ساز قید زمان و ۱۵ مورد صورت آینده‌ساز زمان حال ساده به کار برده شده‌است. فارسی‌آموزان در مرحله ساخت‌واژی نیز از صورت‌های آینده‌ساز صورت التزامی به میزان (۲۷/۲۷ درصد) فعل وجهی (۱۲/۷۲ درصد) و همچنین فعل کمکی خواستن (۱/۸۱ درصد) استفاده کرده‌اند. فارسی‌آموزان سطح میانی تقریباً از همه صورت‌های آینده‌ساز برای به‌کارگیری مفهوم آیدنگی بهره گرفته‌اند، اما در نوشته‌های آنان از زمان حال استمراری در بیان مفهوم آیدنگی به چشم نخورده‌است. در این خصوص، می‌توان چنین تبیین کرد که پس از سپری شدن مرحله واژگانی، فارسی‌آموزان علاوه بر حفظ این مرحله وارد مرحله ساخت‌واژی شده‌اند و توانسته‌اند از صورت‌های پیچیده‌تر نیز برای نشان دادن زمان آینده بهره ببرند. نمونه‌های زیر کاربرد صورت‌های مفهوم آیدنگی را در نوشتار فارسی‌آموزان سطح میانی نشان می‌دهد.
۳۲. بعد از مراسم نوروز به خانه عروس می‌روند. (قید زمان - زمان حال ساده)
۳۳. برادرم می‌خواهد که مهندیس بشود. (صورت التزامی)
۳۴. در پایان این متن، برای نتیجه‌گیری می‌خواهم بگویم برای هر تصمیم باید هم دانا باشیم هم مجرب. (صورت التزامی)
۳۵. پس کودکان می‌توانند تمدید خانه خودشان تکرار کنند. (فعل وجهی)
۳۶. برای رسیدن به این هدف کوشش می‌کنم و ادامه خواهم داد. (فعل کمکی خواستن)
۳۷. الان می‌خواهم این دو دیدگاه مقایسه بکنم. (صورت التزامی)
۳۸. مردم در مدت همه تاریخ بهترین راه برای خارج از مشکل می‌توانند پیدا کنند. (فعل وجهی)
۳۹. من می‌خواهم نظر خودم را بیان بکنم. (صورت التزامی)

۴۰. بعد از نماز همدیگر را تبریک می‌کنند. (قید زمان - زمان حال ساده)

۴۱. بعد از عقد انگشتر می‌پوشند. (قید زمان - زمان حال ساده)

همان‌گونه که جدول توزیع فراوانی ۵-۲ نمایش می‌دهد، در نگارش فارسی‌آموزان سطح پیشرفته در مرحله واژگانی، میزان استفاده از قیده‌های زمان (۳۲/۲۵ درصد) و زمان حال ساده (۱۴/۵۱ درصد) به چشم می‌خورد. در مرحله ساخت‌واژی نیز (۲۵/۸۰ درصد) صورت التزامی، (۱۴/۵۱ درصد) فعل وجهی و در نهایت (۱۲/۹۰ درصد) فعل کمکی «خواستن» کاربرد داشته‌است. این داده‌ها نشان می‌دهند که در این مرحله، دانش زبان فارسی‌آموزان افزایش یافته و به میزان بیشتری از مرحله ساخت‌واژی در به‌کارگیری مفهوم آیندگی رسیده‌اند. نمونه‌های زیر کاربرد صورت‌های مفهوم آیندگی در نوشتار فارسی‌آموزان سطح پیشرفته را نشان می‌دهد.

۴۲. در آینده با پیشرفت فناوری رباط‌ها جای انسان‌ها را می‌گیرند. (قید زمان - زمان حال ساده)

۴۳. من می‌خواهم تصویر واقعی ایران را به مردم چین و حتی جهان نشان بدهم. (صورت التزامی)

۴۴. پس با همه این دلایل می‌توانیم بگوییم که رباط‌ها اصلاً قوی‌تر از انسان‌ها نیستند. (فعل وجهی)

۴۵. در صنایع ماشینی مردم بیشتر دستگاه‌های خودکار را استفاده خواهند کرد. (فعل کمکی خواستن)

۴۶. این کار در زمینه‌های دیگر که کارهایشان مربوط به خلاقیت مثل نویسندگی است، اتفاق خواهد افتاد. (فعل کمکی خواستن)

۴۷. می‌خواهم با این اهداف پیش بروم تا روزی برای همکاری چین و ایران خدمت کنم. (صورت التزامی)

۴۸. به علت این کار کمبود فرصت‌های شغلی در این زمینه ایجاد خواهد کرد. (فعل کمکی خواستن)

۴۹. می‌خواهم یک پل بین چین و ایران باشم. (صورت التزامی)

۵۰. با کمک علم انسان می‌تواند کار خود را آسان کند. (فعل وجهی)

۵۱. هدف زندگیم این است که در ابتدا آرزویم برآورد و سپس به دیگران هم کمک می‌کنم. (قید زمان - زمان حال ساده)

همان‌گونه که مشاهده می‌شود در جدول ۵-۲ اطلاعات کلی از میزان بازنمایی مفهوم آیندگی در نوشتار فارسی‌آموزان خارجی بررسی شده‌است. از این‌رو، زمانی که به اطلاعات درون این جدول متناسب با تفکیک ملیت‌ها مراجعه می‌کنیم، به اطلاعات دقیق‌تری دست می‌یابیم که در ادامه به تحلیل آنها می‌پردازیم.

جدول ۵-۳- جدول توزیع فراوانی نمایش صورت‌های بیان مفهوم آیندگی در نوشتار فارسی‌آموزان چینی

چینی											ملیت	
سطح پیشرفته		سطح میانی				سطح مقدماتی				سطوح زبانی		
ساختواری		واژگانی		ساختواری		واژگانی		ساختواری		واژگانی		مراحل رویکرد مفهوم‌محور
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	توزیع فراوانی
		۲۱.۴۲٪	۳			۲۶.۶٪	۴			۵۰٪	۵	قید زمان
		۷.۱۴٪	۱			۲۶.۶٪	۴			۵۰٪	۵	زمان حال ساده
												زمان حال استمراری
۳۵.۷۱٪	۵			۲۶.۶٪	۴							صورت التزامی
۲۱.۴۲٪	۳			۱۳.۳۳٪	۲							فعل وجهی
۱۴.۲۸٪	۲			۶.۶۶٪	۱							فعل کمکی خواستن

جدول ۵-۳ فراوانی صورت‌های مختلف بیان مفهوم آیندگی را در نوشتار فارسی‌آموزان چینی نشان می‌دهد. در این دسته‌بندی در سه سطح زبانی مقدماتی، میانی و پیشرفته میزان به‌کارگیری صورت‌های مفهوم زمان آینده مطابق مراحل رویکرد مفهوم‌محور نمایش داده شده‌است. با بررسی در نوشته‌های فارسی‌آموزان چینی در سطح مقدماتی مشخص شد که آنها در این سطح زبانی برای بیان مفهوم آیندگی از ۵ صورت آینده‌ساز (قید زمان) و ۵ صورت آینده‌ساز (زمان حال ساده) در مرحله واژگانی استفاده کرده‌اند. به‌این ترتیب به میزان (۵۰ درصد) از قید زمان و (۵۰ درصد) از زمان حال ساده به‌عنوان صورت بیان آیندگی در مرحله واژگانی تولید کرده‌اند. بررسی نوشته‌های فارسی‌آموزان چینی در سطح میانی نشان داد که آنها در مرحله واژگانی به میزان (۲۶/۶ درصد) از قید زمان و همچنین (۲۶/۶ درصد) از زمان حال ساده استفاده کرده‌اند. فارسی‌آموزان در مرحله ساخت‌واژی نیز از صورت‌های آینده‌ساز صورت التزامی به میزان (۲۶/۶ درصد)، فعل وجهی (۱۳/۳۳ درصد) و فعل کمکی خواستن (۶/۶۶ درصد) استفاده کرده‌اند. مطابق جدول ۵-۳، در نگارش فارسی‌آموزان چینی در سطح پیشرفته در مرحله واژگانی، میزان استفاده از قیدهای زمان (۲۱/۴۲ درصد) و زمان حال ساده (۷/۱۴ درصد) به چشم می‌خورد. در مرحله ساخت‌واژی نیز (۳۵/۷۱ درصد) صورت التزامی، (۲۱/۴۲ درصد) فعل وجهی و (۱۴/۲۸ درصد) فعل کمکی «خواستن» کاربرد داشته‌است.

جدول ۴-۵- جدول توزیع فراوانی نمایش صورت‌های بیان مفهوم آیندگی در نوشتار فارسی‌آموزان روس

روس												ملیت
سطح پیشرفته				سطح میانی				سطح مقدماتی				سطوح زبانی
ساختوازی		واژگانی		ساختوازی		واژگانی		ساختوازی		واژگانی		مراحل رویکرد مفهوم‌محور
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	توزیع فراوانی
		۲۳.۰۷٪	۳			۲۷.۲۷٪	۳			۴۲.۸۵٪	۳	صورت‌های بیان آیندگی
		۱۵.۳۸٪	۲			۲۷.۲۷٪	۳			۵۷.۱۴٪	۴	قید زمان
												زمان حال ساده
												زمان حال استمراری
۳۰.۷۶٪	۴			۲۷.۲۷٪	۳							صورت التزامی
۱۵.۳۸٪	۲			۱۸.۱۸٪	۲							فعل وجهی
۱۵.۳۸٪	۲											فعل کمکی خواستن

جدول ۴-۵ فراوانی صورت‌های مختلف بیان مفهوم آیندگی را در نوشتار فارسی‌آموزان روس نمایش می‌دهد. در این دسته‌بندی در سه سطح زبانی مقدماتی، میانی و پیشرفته میزان به‌کارگیری صورت‌های مفهوم زمان آینده مطابق مراحل رویکرد مفهوم‌محور نمایش داده شده‌است. با بررسی در نوشته‌های فارسی‌آموزان روس در سطح مقدماتی مشخص شد که آنها در این سطح زبانی برای بیان مفهوم آیندگی از ۳ صورت آینده‌ساز (قید زمان) و ۴ صورت آینده‌ساز (زمان حال ساده) در مرحله واژگانی استفاده کرده‌اند. به این ترتیب به میزان ۴۲/۸۵ درصد از قید زمان و ۵۷/۱۴ درصد از زمان حال ساده به‌عنوان صورت بیان آیندگی در مرحله واژگانی استفاده کرده‌اند. بررسی نوشته‌های فارسی‌آموزان روس در سطح میانی نیز نشان داد که آنها در مرحله واژگانی به میزان ۲۷/۲۷ درصد از قید زمان و همچنین ۲۷/۲۷ درصد از زمان حال ساده استفاده کرده‌اند. فارسی‌آموزان در مرحله ساخت‌واژی نیز از صورت‌های آینده‌ساز صورت التزامی به میزان ۲۷/۲۷ درصد و فعل وجهی (۱۸/۱۸ درصد) استفاده کرده‌اند. مطابق جدول ۴-۵، در نگارش فارسی‌آموزان روسی در سطح پیشرفته در مرحله واژگانی، میزان استفاده از قیده‌های زمان ۲۳/۰۷ درصد و زمان حال ساده ۱۵/۳۸ درصد به چشم می‌خورد. در مرحله ساخت‌واژی نیز ۳۰/۷۶ درصد صورت التزامی، ۱۵/۳۸ درصد فعل وجهی و ۱۵/۳۸ درصد فعل کمکی «خواستن» کاربرد داشته‌است.

۵-۵- جدول توزیع فراوانی نمایش صورت‌های بیان مفهوم آیندگی در نوشتار فارسی آموزان عراقی

عراقی		سطح پیشرفته		سطح میانی		سطح مقدماتی		میلیت		سطوح زبانی	مراحل رویکرد مفهوم محور	توزیع فراوانی صورت‌های بیان آیندگی
		ساختوازی		واژگانی		ساختوازی		واژگانی				
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	قید زمان
		۳۸.۴۶٪	۵			۳۳.۳۳٪	۳			۴۲.۸۵٪	۳	زمان حال ساده
		۲۳.۰۷٪	۳			۳۳.۳۳٪	۳			۵۷.۱۴٪	۴	زمان حال استمراری
				۲۲.۲۲٪	۲							صورت التزامی
				۱۱.۱۱٪	۱							فعل وجهی
												فعل کمکی خواستن
۱۵.۳۸٪	۲											

جدول ۵-۵ فراوانی صورت‌های مختلف بیان مفهوم آیندگی را در نوشتار فارسی آموزان عراقی مشخص می‌کند. در این دسته‌بندی در سه سطح زبانی مقدماتی، میانی و پیشرفته میزان به‌کارگیری صورت‌های مفهوم زمان آینده مطابق مراحل رویکرد مفهوم محور نمایش داده شده است. با بررسی در نوشته‌های فارسی آموزان عراقی در سطح مقدماتی مشخص شد که آنها در این سطح زبانی برای بیان مفهوم آیندگی به ترتیب به میزان (۴۲/۸۵ درصد) از قید زمان و (۵۷/۱۴ درصد) از زمان حال ساده به‌عنوان صورت بیان آیندگی در مرحله واژگانی تولید کرده‌اند. بررسی نوشته‌های فارسی آموزان عراقی در سطح میانی نشان داد که آنها در مرحله واژگانی به میزان (۳۳/۳۳ درصد) از قید زمان و همچنین (۳۳/۳۳ درصد) از زمان حال ساده استفاده کرده‌اند. فارسی آموزان در مرحله ساخت‌واژی نیز از صورت‌های آینده‌ساز صورت التزامی به میزان (۲۲،۲۲ درصد)، فعل وجهی (۱۱/۱۱ درصد) استفاده کرده‌اند. مطابق جدول ۵-۵، در نگارش فارسی آموزان عراقی در سطح پیشرفته در مرحله واژگانی، میزان استفاده از قیده‌های زمان (۳۸/۴۶ درصد) و زمان حال ساده (۲۳/۰۷ درصد) به‌چشم می‌خورد. در مرحله ساخت‌واژی نیز (۱۵/۳۸ درصد) صورت التزامی، (۷/۶۹ درصد) فعل وجهی و (۱۵/۳۸ درصد) فعل کمکی «خواستن» کاربرد داشته است.

جدول ۵-۶- جدول توزیع فراوانی نمایش صورت‌های بیان مفهوم آیندگی در نوشتار فارسی‌آموزان ازبکستانی

ازبکستانی											ملیت	
سطح پیشرفته				سطح میانی				سطح مقدماتی			سطوح زبانی	
ساختواری		واژگانی		ساختواری		واژگانی		ساختواری		واژگانی	مراحل رویکرد مفهوم‌محور	
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	توزیع فراوانی
												صورت‌های بیان آیندگی
		۴۵.۴۵٪	۵			۳۶.۳۶٪	۴			۴۲.۸۵٪	۳	قید زمان
		۱۸.۱۸٪	۲			۲۷.۲۷٪	۳			۵۷.۱۴٪	۴	زمان حال ساده
												زمان حال استمراری
۱۸.۱۸٪	۲			۲۷.۲۷٪	۳							صورت التزامی
۹.۰۹٪	۱			۹.۰۹٪	۱							فعل وجهی
۹.۰۹٪	۱											فعل کمکی خواستن

جدول ۵-۶ فراوانی صورت‌های مختلف بیان مفهوم آیندگی را در نوشتار فارسی‌آموزان ازبکستانی نشان می‌دهد. در این دسته‌بندی در سه سطح زبانی مقدماتی، میانی و پیشرفته میزان به‌کارگیری صورت‌های مفهوم زمان آینده مطابق مراحل رویکرد مفهوم‌محور نمایش داده شده‌است. با بررسی در نوشته‌های فارسی‌آموزان ازبکستانی در سطح مقدماتی مشخص شد که آنها در این سطح زبانی برای بیان مفهوم آیندگی به ترتیب به میزان (۴۲/۸۵ درصد) از قید زمان و (۵۷/۱۴ درصد) از زمان حال ساده به‌عنوان صورت بیان آیندگی در مرحله واژگانی تولید کرده‌اند. بررسی نوشته‌های فارسی‌آموزان ازبکستانی در سطح میانی نشان داد که آنها در مرحله واژگانی به میزان (۳۶/۳۶ درصد) از قید زمان و همچنین (۲۷/۲۷ درصد) از زمان حال ساده استفاده کرده‌اند. فارسی‌آموزان در مرحله ساخت‌واژی نیز از صورت‌های آینده‌ساز صورت التزامی به میزان (۲۷/۲۷ درصد)، فعل وجهی (۹/۰۹ درصد) استفاده کرده‌اند. مطابق جدول ۵-۶، در نگارش فارسی‌آموزان ازبکستانی در سطح پیشرفته در مرحله واژگانی، میزان استفاده از قیدهای زمان (۴۵/۴۵ درصد) و زمان حال ساده (۱۸/۱۸ درصد) به چشم می‌خورد. در مرحله ساخت‌واژی نیز (۱۸/۱۸ درصد) صورت التزامی، (۹/۰۹ درصد) فعل وجهی و (۹/۰۹ درصد) فعل کمکی «خواستن» کاربرد داشته‌است.

جدول ۵-۷- جدول توزیع فراوانی نمایش صورت‌های بیان مفهوم آیندگی در نوشتار فارسی آموزان سوری‌های

سوری‌های											ملیت	
سطح پیشرفته			سطح میانی				سطح مقدماتی				سطوح زبانی	
ساختوازی		واژگانی	ساختوازی		واژگانی	ساختوازی		واژگانی	ساختوازی		مراحل رویکرد مفهوم‌محور	
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	توزیع فراوانی صورت‌های بیان آیندگی
		۳۶.۳۶٪	۴			۳۳.۳۳٪	۳			۴۲.۸۵٪	۳	قید زمان
		۹.۰۹٪	۱			۲۲.۲۲٪	۲			۵۷.۱۴٪	۴	زمان حال ساده
												زمان حال استمراری
۲۷.۲۷٪	۳			۳۳.۳۳٪	۳							صورت التزامی
۱۸.۱۸٪	۲			۱۱.۱۱٪	۱							فعل وجهی
۹.۰۹٪	۱											فعل کمکی خواستن

جدول ۵-۷ فراوانی صورت‌های مختلف بیان مفهوم آیندگی را در نوشتار فارسی آموزان سوری‌های نمایش می‌دهد. در این دسته‌بندی در سه سطح زبانی مقدماتی، میانی و پیشرفته میزان به کارگیری صورت‌های مفهوم زمان آینده مطابق مراحل رویکرد مفهوم‌محور نمایش داده شده‌است. با بررسی در نوشته‌های فارسی آموزان سوری‌های در سطح مقدماتی مشخص شد که آنها در این سطح زبانی برای بیان مفهوم آیندگی به ترتیب به میزان (۴۲/۸۵ درصد) از قید زمان و (۵۷/۱۴ درصد) از زمان حال ساده به‌عنوان صورت بیان آیندگی در مرحله واژگانی تولید کرده‌اند. بررسی نوشته‌های فارسی آموزان سوری‌های در سطح میانی نشان داد که آنها در مرحله واژگانی به میزان (۳۳/۳۳ درصد) از قید زمان و همچنین (۲۲/۲۲ درصد) از زمان حال ساده استفاده کرده‌اند. فارسی آموزان در مرحله ساخت‌واژی نیز از صورت‌های آینده‌ساز صورت التزامی به میزان (۳۳/۳۳ درصد)، فعل وجهی (۱۱/۱۱ درصد) استفاده کرده‌اند. مطابق جدول ۵-۷، در نگارش فارسی آموزان سوری‌های در سطح پیشرفته در مرحله واژگانی، میزان استفاده از قیدهای زمان (۳۶/۳۶ درصد) و زمان حال ساده (۹/۰۹ درصد) به چشم می‌خورد. در مرحله ساخت‌واژی نیز (۲۷/۲۷ درصد) صورت التزامی، (۱۸/۱۸ درصد) فعل وجهی و (۹/۰۹ درصد) فعل کمکی «خواستن» کاربرد داشته‌است.

مطابق بررسی جداول ۵-۳ تا ۵-۷ توزیع فراوانی صورت‌های بیان مفهوم آیندگی در نوشتار فارسی آموزان نشان داد که فارسی آموزان چینی در سطح مقدماتی در مرحله واژگانی نسبت به فارسی آموزان ملیت‌های دیگر به میزان بیشتری از صورت‌های آینده‌ساز قید زمان و زمان حال ساده استفاده کرده‌اند. این پدیده را می‌توان به نبود تصریف فعل در زبان چینی دانست و فارسی آموزان ملیت‌های دیگر نیز به میزان مساوی از صورت‌های آینده‌ساز استفاده

کرده‌اند. در سطح میانی نیز فارسی‌آموزان چینی در مرحله واژگانی از صورت‌های آینده‌ساز قید زمان و زمان حال ساده بیشتر استفاده کرده‌اند و پس از آن فارسی‌آموزان ازبکستانی، روسی، عراقی و سوریه‌ای نیز از صورت‌های آینده‌ساز قید زمان و زمان حال ساده در نوشته‌هایشان تولید کرده‌اند. همچنین در سطح میانی در مرحله ساخت‌واژی، فارسی‌آموزان چینی نسبت به دیگر فارسی‌آموزان ملیت‌های دیگر صورت‌های آینده‌ساز بیشتری در نوشته‌های خود به کار برده‌اند. همان‌گونه که مشخص است، تنها فارسی‌آموزان چینی در سطح میانی در مرحله ساخت‌واژی از صورت آینده‌ساز فعل کمکی «خواستن» استفاده کرده‌اند. در سطح پیشرفته نیز فارسی‌آموزان چینی نسبت به دیگر فارسی‌آموزان صورت‌های آینده‌ساز (صورت التزامی، فعل وجهی و فعل کمکی خواستن) بیشتری به کار برده‌اند. فارسی‌آموزان عراقی و ازبکستانی نیز به نسبت مساوی از دیگر فارسی‌آموزان در مرحله ساخت‌واژی از صورت‌های آینده‌ساز کمتری استفاده کرده‌اند.

در پایان، مطابق نتایج به دست آمده و مراحل رویکرد مفهوم‌محور برای معنادار بودن و تبیین آمار و ارقام به دست آمده از میزان بازنمایی مفهوم آیندگی در نوشتار فارسی‌آموزان خارجی، می‌توان اظهار داشت که در رویکرد مفهوم‌محور، صورت و نقش از هم جدا می‌شوند. تبیین این وضعیت آن است که فارسی‌آموزان، نخست مفهوم آیندگی را در زبان مادری خود درک می‌کنند که این فرایند یک مقوله ذهنی و شناختی است. بنابراین، فارسی‌آموزان خارجی مفهوم آیندگی را دارند و آن را متوجه می‌شوند اما صورت آیندگی را ندارند. در نتیجه با مواجهه زیاد با صورت‌های زبانی جدید به تدریج با صورت‌های بیان آیندگی آشنا می‌شوند و آنها را به کار می‌برند. همان‌گونه که در بخش سوم، رویکرد مفهوم‌محور بررسی شد، می‌توان یادآور شد که در رویکرد مفهوم‌محور، نخست صورت واژگانی در زبان پدیدار می‌شود. زیرا بار نقشی و شناختی واژه بیشتر از تکواژ یا (وند) است و در مراحل اول زبان‌آموزی، واژه‌هایی مانند (فردا، دو روز بعد، سال آینده و ...) مفهوم آیندگی را آسان‌تر و سریع‌تر نسبت به استفاده از یک (وند) نشان می‌دهد. در نتیجه، فارسی‌آموزان نیز در مسیر یادگیری، نخست واژه را یاد می‌گیرند. به تدریج با پیشرفت سطح زبانی، آنها می‌توانند از انواع صورت‌های آینده‌ساز استفاده کنند. فارسی‌آموزان گاهی در سطوح زبانی بالاتر از واژه آینده‌ساز استفاده نمی‌کنند، بلکه با همان تکواژ آینده‌ساز صحبت می‌کنند و می‌نویسند.

۶- نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به بازنمایی مفهوم آیدگی در نوشته‌های فارسی‌آموزان خارجی، بر پایه رویکرد مفهوم‌محور پرداخت. در این پژوهش پیکره‌های شامل ۵۰ نوشته از فارسی‌آموزان کشورهای چین، روسیه، عراق، ازبکستان، سوریه انتخاب شد. پیکره نوشته‌های فارسی‌آموزان سه سطح مقدماتی، میانی و پیشرفته بود. چارچوب نظری این پژوهش، رویکرد مفهوم‌محور و مفهوم مورد بررسی، آیدگی و صورت‌های بیان آن بود.

نتایج نشان داد که فارسی‌آموزان خارجی، در بدو آموزش، با مفهوم آیدگی آشنایی دارند و از دانش زبان اول خود برای درک این مفهوم بهره می‌گیرند. با پیشرفت تدریجی برای بیان مفهوم آیدگی از واژه‌ها و صورت‌های واژگانی استفاده می‌کنند. نخستین شاهد این ادعا آن است که فارسی‌آموزان سطح مقدماتی در نوشته‌های خود برای بیان مفهوم آیدگی تنها از قیده‌های زمان و زمان حال ساده استفاده کردند. در سطوح زبانی بالاتر، یعنی سطح میانی و سطح پیشرفته نیز، با افزایش درونداد^۱ و یادگیری بیشتر، فارسی‌آموزان خارجی علاوه بر بهره‌گیری از ابزارهای واژگانی از عناصر و ابزارهای ساخت‌واژی نیز بهره می‌گیرند و برای بیان مفهوم آیدگی از صورت‌های التزامی، فعل وجهی و فعل کمکی «خواستن» نیز استفاده می‌کنند. مرحله صرفی و ساخت‌واژی، مرحله پیشرفته زبان‌آموزی است و آشکار است که فارسی‌آموزان خارجی در این سطح صورت‌های فعلی و ساختاری بیشتری را برای بیان مفهوم آیدگی در نوشته‌های خود به کار برده‌اند. با توجه به نتایج به دست آمده و در پی پاسخ به پرسش پژوهش می‌توان گفت که کاربرد مفهوم آیدگی در نوشته‌های فارسی‌آموزان خارجی مبتنی بر مراحل رویکرد مفهوم‌محور بازنمایی یافته‌است.

همان‌گونه که در پژوهش‌های پیشین بررسی شد، می‌توان گفت که آیدگی، زمانی است که تجربه نشده و ذهن فارسی‌آموز خارجی قادر به بازیابی آن نیست. از این‌رو، این زمان دارای ابهام است و هیچ‌گاه به‌عنوان یک مفهوم مطلق در دایره تجارب انسان قرار نمی‌گیرد. اما، این زمان برای انسان قابل درک است. زیرا بخشی از آن از طریق زمان حال برای انسان فهم می‌شود. به‌علاوه، پژوهش حاضر نشان داد که فارسی‌آموزان سطح مقدماتی، بیشتر از ابزار بیانی مرحله دوم رویکرد مفهوم‌محور، یعنی ابزار واژگانی برای بیان مفهوم آیدگی استفاده می‌کنند، درحالی‌که با پیشرفت سطح زبانی، ابزارهای مرحله بالاتر، یعنی مرحله ساخت‌واژی

نیز پدیدار می‌شوند. پایه آموزش این یافته آن است که در چینش محتوای^۱ دستوری آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان باید نخست قیده‌های زمان و سایر ابزارهای واژگانی بیان مفهوم زمان را تدریس کنیم و پس از آن به تدریج به آموزش صورتهای ساخت‌وازی بپردازیم.

منابع

- انوری، ح. ۱۳۸۶. دستور زبان فارسی، اصفهان: بیشه.
- انوری، ح و احمدی گیوی، ح. ۱۳۶۷. دستور زبان فارسی ۲. تهران: فاطمی.
- دبیرمقدم، م. ۱۳۹۳. *زبان‌شناسی نظری: پیدایش و تکوین دستور زایشی*. تهران: سمت.
- صحرانی، ر. (۱۳۸۴). «ساختارهای آینده‌نما در زبان‌های انگلیسی و فارسی: یک تحلیل غیرصورت‌گرا»، *زبان و زبان‌شناسی*. ۱(۱): ۲۱-۳۴.
- صحرانی، ر. (۱۴۰۰). «رویکرد مفهوم‌محور؛ یک رویکرد نقش‌گرا برای تبیین زبان میانی فارسی‌آموزان خارجی»، *جشن‌نامه استاد محمد ضیاءحسینی (تاج‌الدین و بختیاری)*. تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.
- مشکوئه‌الدینی، م. (۱۳۸۶). *دستور زبان فارسی: واژگان و پیوندهای ساختی*. تهران: سمت.
- Bardovi-Harlig, K. 2005. "The future of desire: Lexical futures and modality in L2 English future expressions". In L. Dekydtspotter, R. A. Sprouse, & A. Liljestrang (Eds.), *Proceedings of the 7th generative approaches to second language acquisition conference (GASLA 2004)* (pp. 1-12). Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project.
- Cooreman, A. & Kilborn, K. 1991. "Functionalist Linguistics: Discourse structure and language processing in second language acquisition". In T. Huebner & C. A. Ferguson Eds. *Cross Currents in Second Language Acquisition and Linguistic Theory* (pp. 195-224). Amsterdam, Netherlands: John Benjamins.
- Declerck, R., & I. Depraetere 1995. "The double system of tense forms referring to future time in English". *Journal of Semantics*. 3 (12): 269-310.
- Ellis, N. 2013. "Frequency-based grammar and the acquisition of tense and aspect". in L2 learning. In R. Salaberry & L. Comajoan (Eds.), *Research Design and Methodology in Studies on Second Language Tense and Aspect* (pp. 89-117). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Harun, H., Abdullah, N., Ab Wahab, N., & Zainuddin, N. 2019. Concept Based Instruction: "Enhancing Grammar Competence in L2 Learners". *RELC Journal*, 2(50): 252-268.
- Johnson, M. 1987. *The body in the Mind, the Bodily of Meaning, Reason and Imagination*, Chicago University Press.

1. Content sequencing

- Kadhim, N. O. A. R. 2015. "On Teaching Future Time to EFL Learners: Problems and Solutions". *Journals education for girls*, 9(17): 7-31.
- Klein, W., & Dimorth, C. 2009. "Untutored second language acquisition". In W. C. Ritchie & T. K. Bhatia (Eds.), *The New Handbook of Second Language Acquisition* (2nd rev. ed., pp. 503-522). Bingley, England: Emerald.
- Lakoff, G., & Johnson, M. 1980. *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lee, H. 2012. *Concept-based approach to second language teaching and learning: Cognitive linguistics-inspired instruction of English phrasal verbs*. The Pennsylvania State University.
- Long, M., & Sato, C. J. 1984. "Methodological issues in interlanguage studies: An interactionist perspective". In A. Davies, C. Criper, & A. P. R. Howatt (Eds.), *Interlanguage* (pp. 253-279). Edinburgh, Scotland: Edinburgh University Press.
- Van Patten, B., & Jessica W. 2015. *Theories in Second Language Acquisition*. Routledge: Taylor & Francis Group.
- Van Patten, B., & Williams, J. 2014. "One Functional Approach to SLA: The Concept-Oriented Approach Kathleen Bardovi-Harlig". In *Theories in Second Language Acquisition* (pp. 66-86). Routledge.
- Williams, L., Abraham, L. B., & Negueruela-Azarola, E. 2013. "Using concept-based instruction in the L2 classroom: Perspectives from current and future language teachers. *Language Teaching Research*", 3(17): 3-363.

روش استناد به این مقاله:

صحرائی، ر. و مجیدی، ش. ۱۴۰۰. «بازنمایی مفهوم آیندگی در نوشته‌های فارسی‌آموزان خارجی: تحلیلی بر پایه رویکرد مفهوم‌محور»، *زبان فارسی و گویش‌های ایرانی*، ۲(۱۲): ۱۸۵-۱۶۱. DOI:10.22124/plid.2022.20414.1550

Copyright:

Copyright for this article is retained by the author(s), with first publication rights granted to *Zaban Farsi va Guyeshhay Irani (Persian Language and Iranian Dialects)*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the original work is properly cited.

